

ADATOK A RÉTI FÜLESBAGOLY (ASIO FLAMMEUS) TÉLI TÁPLÁLKOZÁSÁHOZ A BÁCISKÁBAN (ÉSZAK-JUGOSZLÁVIA)

Schmidt Egon és Szlivka László

A réti fülesbagoly a Kárpát-medence területén rendszeres átvonuló, de mennyisége évenként erősen változó (SCHMIDT 1960). Nappali tartózkodóhelye és vadászterülete egyaránt nyílt területekre esik, s így zsákmányát is az ott élő fajok alkotják. A Kárpát-medencéből korábban GRESCHIK (1911, 1924) közölt adatokat vonuló (augusztustól—ápriliséig) példányok gyomor-, illetve köpetvizsgálatai alapján, majd SZLIVKA (1959) Gunarosról (Észak-Jugoszlávia) származó köpetek madáranyagát ismertette. 1965. december 31 és 1966. január 7 között egyikünk (Szl.) Bácsstopolya határában gyűjtött 95 ép és valamelyes törmelékes köpetanyagot, melyekben a zsákmányállatokat köpetenként határoztuk meg (Sch.) és értékeltük ki.

A baglyok egy kenderkazal tetején tanyáztak, mely lakóhelytől viszonylag távol mezőgazdasági területen állott. Tőle kb. 500 méter távolságban 40 hektáros lucernatábla terült el. A kazlat házi és mezei verebek nagy csapatai használták éjszakázásra, de tövéhez húzódtak a búbos pacsirták, sőt tengelicék és fenyőpintyek is. A gyűjtési periódusban a környéket vékony hóréteg fedte, a hőmérséklet (21 órákor mérve) —6 és +2 C között ingadozott.

A köpetekben kiugróan domináns helyet foglalt el a mezei pocok (*Microtus arvalis*), melyeket feltehetőleg a közeli lucernatáblán zsákmányoltak, a második helyen a több fajhoz viszonyítva szintén magas értékkel az összevont erdei egér csoport (*Apodemus sp.*) szerepelt (lásd a 28. táblázatot). GRESCHIK (1911, 1924) Kárpát-medencéből származó anyagában a százalékos rangsor hasonló volt (*Microtus arvalis* 70,0, ill. 41,7 %; *Apodemus sp.* 25,0, ill. 38,9%). ÜTTENDÖRFER (1939) Németországban gyűjtött köpetekben még messzebbmenően domináns elemnek találta a mezei pocokot és AHO (1964) Dél-Finnországból származó anyagában ugyancsak a mezei pocok, kisebb részben a csalitjáró pocok (*Microtus agrestis*) volt túlsúlyban. Ezzel szemben Irországból, ahol az említett pocokfajok nem fordulnak elő, a réti fülesbaglyok táplálékát elsősorban a vándorpatkány (*Rattus norve-*

28. táblázat

Bácsstopolyán (Észak-Jugoszlávia) gyűjtött réti fülesbagoly köpetek vizsgálatának eredménye

<i>Pitymys subterraneus</i>	3 db	1,3%
<i>Microtus arvalis</i>	160	66,9
<i>Apodemus sp.</i>	35	14,6
<i>Mus musculus</i>	4	1,7
<i>Passer domesticus</i>	9	3,8
<i>Passer montanus</i>	12	5,0
<i>Carduelis carduelis</i>	10	4,2
<i>Carduelis cannabina</i>	4	1,7
<i>Fringilla sp.</i>	2	0,8
Összesen	239 db	100,0%

gicus) és az erdei egér (*Apodemus sylvaticus*) alkották (FAIRLEY, 1966). Tehát az erdei fülesbagolyhoz (*Asio otus*) hasonlóan a réti fülesbagoly táplálékának összetétele elsősorban szintén a különböző apró rágcsálófajok dominanciájának megfelelően alakul.

Saját anyagunkban a 95 egyenként vizsgált köpet közül 73-ban fordul elő mezei pocok, átlagosan 2,0 példány köpetenként. Az össz-zsákmányállatok köpetenkénti átlaga 2,3 volt, tehát csak jelentéktelenül magasabb, mint a mezei pocok átlaga, ami annak kiemelt jellegét ismét aláhúzza. Telelő erdei fülesbaglyoknál SCHMIDT (1965) Magyarországon átlagosan 2,5 zsákmányállatot talált köpetenként, SIMEONOV (1966) Bulgáriában gyűjtött ugyancsak téli anyagában ez a szám 2,2 volt, a réti fülesbaglyoknál jelen esetben talált szám tehát hozzávetőlegesen a kettő átlagának felel meg.

A réti fülesbagoly madárfogyasztása általában az erdei fülesbagolyé mögött marad. Saját anyagunkban 15,5%-ban szerepeltek madarak, ebből a házi és mezei veréb 8,8%-ot jelentett. A többi, köpetekből előkerült madárfaj szintén a szabadban éjszakázó fajok közül került ki (lásd a táblázatot). A GRESCHIK (1911) által vizsgált réti fülesbagoly-köpetekben a madáranyag jelentéktelenül kevés (1,9%) volt. AHO (1964) Finnországból ugyancsak nagyon alacsony (1,1%) értéket közöl. FAIRLEY (1966) írországi anyagában madarak egyáltalán nem voltak képviselve.

Irodalom — Literatur

- Aho, J. 1964.: The autumn food of *Asio f. flammeus* Pontopp. in the vicinity of the city of Tampere, South Finland. (Ann. Zool. Fennici 1, p. 375—376)
- Fairley, J. S. 1966.: Az indication of the food of the Short-eared Owl in Ireland. (Brit. Birds 59, p. 307—308)
- Greschik, J. 1911.: Magen- und Gewölluntersuchungen unserer einheimischen Raubvögel. II. Eulen. (Aquila, 18, p. 1—37)
- Greschik, J. 1924.: Magen- und Gewölluntersuchungen. Beiträge zur Kleinsäuger-Fauna Ungarns. (Aquila, 30—31, p. 243—268)
- Schmidt, E. 1960.: Migration and breeding of the Short-Eared Owl in territory of the Carpathian Basin. (Aquila, 66, p. 89—98)
- Schmidt, E. 1965.: Über die Winternahrung der Waldohreulen in der VR Ungarn. (Zool. Abh. Mus. Tierk. Dresden 27, p. 307—317)
- Simeonov, S. D. 1966.: Forschungen über die Winternahrung der Waldohreulen (*Asio otus* L.) in Nord-Bulgarien. (Fragmenta Balcanica 5, p. 169—175)
- Szlivka, L. 1959.: Data to the Winter Food of the Short-Eared Owl. (Aquila, 65, p. 348)
- Uttendörfer, O. 1939.: Die Ernährung der deutschen Raubvögel und Eulen und ihre Bedeutung in der heimischen Natur. (Neudamm, p. 412)

Einiges über die Winternahrung der Sumpfohreule (*Asio flammeus*) in der Bácska (Nordjugoslawien)

von Egon Schmidt und László Szlivka

Die Sumpfohreule zieht regelmässig über das Karpatenbassin dahin, aber von Jahr zu Jahr in recht schwankender Anzahl (SCHMIDT, 1960). Ihr Aufenthaltsort und ihr Jagdrevier fallen in offenes Gebiet, daher besteht auch ihre Nahrung aus den dort lebenden Arten. Aus dem Karpatenbassin hat schon früher GRESCHIK (1911, 1924) auf Grund von Magen-, bzw. Gewölle-Untersuchungen Angaben publiziert, später hat dann SZLIVKA das Vogelmaterial von aus Gunaros (Nordjugoslawien) herstammenden Gewöllen

bekanntgegeben. In der Zeit zwischen dem 31. XII. 1965 und dem 7. I. 1966 hat einer von uns (Szl.) in der Umgebung von Bácsstopolya 95 unversehrte Gewölle, sowie einiges Bruchmaterial eingesammelt, aus welchen wir dann die Beutetiere gewölleweise bestimmt und ausgewertet haben (Sch.).

Die Eulen hausten auf einem Hanfschober, welcher sich von Wohnorten ziemlich entfernt auf landwirtschaftlichem Gebiet befand; in einer Entfernung von etwa 500 m breitete sich ein Luzernenfeld von ca. 40 ha aus. Grosse Scharen von Haus- und Feldsperlingen benützten den Schober als Schlafplatz aber an seinem Fusse hielten sich auch Haubenlerchen, ja sogar Stieglitze und Bergfinkern auf. Während der Sammelperiode lag eine dünne Schneeschicht am Boden, die Temperatur schwankte zwischen -8° und $+2^{\circ}\text{C}$.

Laut unseren Gewölle-Untersuchungen nahmen einen weitaus dominierenden Platz die Feldmäuse (*Microtus arvalis*) ein, welche die Eulen vermutlich auf dem nachbarlichen Luzernenfeld erbeuteten; an zweiter Stelle standen — den übrigen Arten gegenüber ebenfalls hochwertig — die Waldmäuse (*Apodemus sp.*) (siehe Tabelle 28.). In dem aus dem Karpatenbassin stammenden Material GRESCHIK's war die prozentuale Rangfolge die gleiche (*Microtus arvalis* 70,0, bzw. 41,7%; *Apodemus sp.* 25,0, bzw. 38,9%). ÜTTENDÖRFER (1939) fand in den Gewölle, welche er in Deutschland sammelte, die Feldmaus noch weitgehender als dominierendes Element vor und im Material von AHO (1964) aus dem Süden Finnlands war ebenfalls die Feldmaus und in geringerem Masse *Microtus agrestis* im Übergewicht. In Irland hingegen, wo die erwähnten Feldmausarten nicht vorkommen, bestand die Nahrung der Sumpfohreulen hauptsächlich aus Wanderratten (*Rattus norvegicus*) und Waldmäusen (*Apodemus sylvaticus*) (FAIRLEY, 1966). Die Nahrung der Sumpfohreule setzt sich daher ebenso wie die der Waldohreule in erster Linie aus den verschiedenen Arten kleiner Nager zusammen.

In unserem eigenen Material sind von den 95 einzelweise untersuchten Gewölle in 73 Gewölle Feldmäuse vorgekommen, durchschnittlich 2,0 Exemplare pro Gewölle. Der Durchschnittswert sämtlicher erbeuteter Tiere betrug 2,3 pro Gewölle und war daher kaum etwas höher, als der Durchschnitt der Feldmaus, welcher Umstand noch eindrücklicher die Dominanz dieser Art beweist. Bei überwinterten Waldohreulen fand SCHMIDT (1965) in Ungarn 2,5 Beutetiere pro Gewölle, und in dem von SIMEONOV (1966) in Bulgarien, ebenfalls im Winter gesammelten Material betrug diese Zahl 2,2; die bei den Sumpfohreulen im vorliegenden Falle gefundene Zahl entspricht daher ungefähr dem Durchschnittswert dieser beiden Ziffern.

Die Vogelbeute der Sumpfohreule steht im allgemeinen hinter jener der Waldohreule zurück. In unserem Material befanden sich 15,5% Vögel, hiervon fallen 8,8% auf Haus- und Feldsperlinge. Die übrigen in den Gewölle vorgefundenen Vogelarten waren ebenfalls solche, die im Freien zu übernachten pflegen (siehe Tabelle). In den von GRESCHIK (1911) untersuchten Sumpfohreule-Gewölle war die Vogelbeute nur geringfügig vertreten (1,9%); auch AHO (1964) teilt von Finnland einen ganz geringen Wertsatz mit: 1,1%. In FAIRLEY's (1966) irländischem Material war überhaupt keine Vogelbeute vertreten

Tabelle 28.

Das Resultat der Untersuchung von Gewölle, welche in Bácsstopolya (Nord-Jugoslawien) gesammelt wurden

Pitymys subterraneus	3 Stück	1,3%
Microtus arvalis	160 „	66,9%
Apodemus sp.	35 „	14,6%
Mus musculus	4 „	1,7%
Passer domesticus	9 „	3,8%
Passer montanus	12 „	5,0%
Carduelis carduelis	10 „	4,2%
Carduelis cannabina	4 „	1,7%
Fringilla sp.	2 „	0,8%
Zusammen:	239 Stück	100,0%